

บทความวิชาการ

การกำกับดูแลเกี่ยวกับการประทุษวาจาและการกลั่นแกล้ง ออนไลน์ ในสื่อออนไลน์ในต่างประเทศ

วิชัย รูปชาติ, พรรณาภา ดอกชะบา, ประกอบเกียรติ อิมศิริ, Virginie Andre,
Onni Sarvela, วรินทร์ บุญยิ่ง และศรัณยา เลิศพุทธรักษ์¹

Received 26 October 2023

Revises 28 March 2024

Accepted 28 March 2024

บทคัดย่อ

การตอบสนองต่อการประทุษวาจาและการกลั่นแกล้งออนไลน์แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ปัญหาความรุนแรงของประทุษวาจาในสื่อออนไลน์นั้น ทวีเพิ่มขึ้นมากจนนำไปสู่ความรุนแรง การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การถูกกีดกันทางด้านสิทธิมนุษยชน จนกระทั่งหลายประเทศ ที่แม้จะเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ยังต้องเริ่มมีการกำกับควบคุมการแสดงออกในสื่อออนไลน์ โดยจะมีการบัญญัติกฎหมายและมาตรการในการกำกับดูแลการกระทำความผิดที่สอดคล้องกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ การพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดี และมาตรฐานทางจริยธรรมจะประสบความสำเร็จได้ต้องรับความร่วมมือจากสื่อมวลชน ผู้ใช้งานสื่อออนไลน์

¹ ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, อีเมล: ncc@nida.ac.th

ทั่วไป ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการสื่อสารออนไลน์ ต้องมีการสร้างพันธมิตรในการป้องกันและต่อต้านความรุนแรงที่อาจเกิดจากประทุษวาจาและการกลั่นแกล้งออนไลน์ ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการโต้ตอบด้วยการบังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: การประทุษวาจา, การกลั่นแกล้งออนไลน์, และการสร้างแนวคิด
หัวรุนแรง, สื่อออนไลน์, การดูแลกำกับสื่อ

Current Regulatory Regarding Hate Speech and Cyberbullying Online in Foreign Countries.

Vichai Rupkumdee, Pannapa Dokchaba, Prakobkiat Imsiri, Virginie Andre, Onni Sarvela, Varinthorn Boonying and Sarunya Lertputtarak²

Abstract

Problems of hate speech and cyberbullying varies from country to country. The issue of hate speech and cyberbullying in online media has grown to such an extent that it has resulted in genocide, violence, and the violation of human rights. Despite being a nation that upholds freedom of speech, internet media communication needs to be regulated. Good practice development and ethical standards can be achieved with the cooperation of the media content creators, online media platform provider and other relevant sectors in the online communication ecosystem. Alliances must be formed to prevent and counteract potential verbal violence and online bullying, which will be more effective than retaliating through law enforcement alone.

Keyword: Hate Speech, Cyberbullying, Radicalization, Social media, Media Regulation

² ¹Center for Academic Services, National Institute of Development Administration, e-mail: ncc@nida.ac.th

บทนำ

บทความนี้ได้นำข้อมูลส่วนหนึ่งจากบททวนวรรณกรรมจากงานวิจัย บทความวิชาการ และการรวบรวมสถิติต่าง ๆ ในโครงการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนด มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันการประทุษวาจา (Hate Speech) การกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying) และการสร้างแนวคิดหัวรุนแรง (Radicalization) บนสื่อออนไลน์มาจัดทำเป็นบทความวิชาการ ซึ่งเนื้อหาในบทความระบุถึงการ กำกับดูแลในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลของการนำเสนอเนื้อหา บนสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการประทุษวาจา (Hate Speech) และการกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying)

ปัจจุบันทั่วโลกสื่อสารกันบนโซเชียลมีเดีย โดยเกือบหนึ่งในสามของ ประชากรโลกใช้งาน Facebook เพียงอย่างเดียว มีการรายงานเหตุการณ์ใน เกือบทุกทวีป ผู้คนจำนวนมากขึ้นในทุกปีเข้าสู่โลกออนไลน์ ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ผู้ที่มีแนวโน้มจะเหยียดเชื้อชาติ เกลียดผู้หญิง หรือเพศทางเลือก ได้ค้นพบ ช่องทางที่สามารถแสดงความคิดเห็นและกระตุ้นให้ใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มบุคคล โดยมีแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางการสื่อสารให้ผู้ที่ต้องการแสดงความ รุนแรงได้เผยแพร่การกระทำของตน (Council on Foreign Relations, 2019)

ในแต่ละประเทศการตอบสนองต่อการกำกับดูแลการประทุษวาจานั้น แตกต่างกันไปโดยการใช้กฎหมายและมาตรฐานทางจริยธรรม ซึ่งแพลตฟอร์ม ออนไลน์ส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลขององค์กรเพียงไม่กี่แห่ง คนทั่วโลกใช้ในการ สื่อสารกันในปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าบริษัทเหล่านี้ถูกกำกับดูแลโดยกฎหมาย ภายในประเทศ แต่อย่างไรก็ดีแพลตฟอร์มออนไลน์ก็ไม่ได้มีการจำกัดการใช้ เพียงแค่ในประเทศใดประเทศหนึ่ง ถึงแม้ว่าในระบอบประชาธิปไตยแบบเสรี

นิยม จะมีกฎหมายที่สามารถใช้เพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติและขจัดความรุนแรงต่อชนกลุ่มน้อย และกฎหมายเพื่อปราบปรามชนกลุ่มน้อยและผู้ไม่เห็นด้วยที่ได้กระทำการอันเป็นการคุกคามต่อประเทศชาติ (Council on Foreign Relations, 2019) แต่ปัญหาของการประทุษวาจาบนสื่อออนไลน์และการกลั่นแกล้งออนไลน์ยังมีปรากฏและไม่สามารถควบคุมได้อย่างเป็นรูปธรรม เห็นได้จากการโจมตีผู้อพยพและชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความวิตกกังวลประทุษวาจาทางสื่อออนไลน์สามารถสร้างความตื่นตระหนกและยั่วยุให้เกิดการกระทำที่รุนแรง จากรายงานของ Council on Foreign Relations (2019) ระบุว่า แนวโน้มของอาชญากรรมจากความเกลียดชังที่เกิดขึ้นทั่วโลก สื่อสังคมออนไลน์สามารถเป็นชนวนที่ก่อให้เกิดความบาดหมางกันมากขึ้น ข่าวลือและการแพร่กระจายข่าวสารการประทุษวาจาทางออนไลน์มีส่วนทำให้เกิดความรุนแรงตั้งแต่การรุมประชาทัณฑ์ไปจนถึงการกวาดล้างชาติพันธุ์

ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงได้มีการทบทวนวรรณกรรม รวบรวมสถานการณ์และการใช้กฎหมายในการกำกับดูแลการประทุษวาจาและการกลั่นแกล้งออนไลน์ในประเทศต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางสำหรับผู้ที่มีสนใจในการศึกษาต่อยอดความรู้เพื่อการปรับปรุงแนวทางการดำเนินการและการจัดการปัญหาอย่างเหมาะสมต่อไป

สถิติภาพรวมเกี่ยวกับสถานการณ์ของการประทุษวาจา และการกลั่นแกล้งออนไลน์

การศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ของการประทุษวาจา (Hate Speech) และการกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying) มีรายงานวิจัยที่ทำการศึกษาใน

19 ประเทศของทวีปยุโรป พบว่า ประเทศที่มีสถิติสูงสุด คือ โปแลนด์ (ร้อยละ 31.5) รองลงมา คือ สาธารณรัฐเช็ก (ร้อยละ 18.6), โรมาเนีย (ร้อยละ 15.4), เดนมาร์ก และสวีเดน (ร้อยละ 13) นอร์เวย์ และสหราชอาณาจักร (ร้อยละ 10.2) ส่วนประเทศต่าง ๆ เช่น เยอรมนี กรีซ เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ และสเปน มีรายงานมีตัวเลขใกล้เคียงกับร้อยละ 5 ในขณะที่สถิติต่ำสุด คือ ประเทศอิตาลี และโปรตุเกส (ร้อยละ 2.80) (Henares-Montiel et al., 2022) สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดความเกลียดชังขึ้นนั้น จากการศึกษาของ eMORE (2016) พบว่า เกิดจากสาเหตุเชื้อชาติ ศาสนา การเหยียดสีผิว ความคิดเห็นทางการเมือง การเหยียดเพศ เพศสภาพ และความพิการ

สำหรับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น กรณีของประชุมทางไกลเกิดขึ้น 4 ลักษณะ คือ 1) เชื้อชาติ ศาสนา 2) การเป็นผู้อพยพจากประเทศอื่น 3) การเมือง และ 4) การเหยียดเพศ เพศสภาพ (Asia Centre, 2020) ตัวอย่างเช่น ในมาเลเซียปี 2559 ข้อตกลงระหว่างมาเลเซียและบังกลาเทศในการนำเข้าแรงงานต่างชาติทำให้เกิดความโกลาหลและมีประเด็นเรื่องโรคกลัวชาวต่างชาติในมาเลเซีย แรงงานข้ามชาติชาวบังกลาเทศถูกตราหน้าว่าเป็นผู้ก่ออาชญากรรม โดยเฉพาะการล้วงละเมิดทางเพศและการก่อการร้าย

จากบทความของ Petrov (2022) ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ Techjury พบว่า ประเทศที่มีการกั้นแก๊งออนไลน์มากที่สุด คือ อินเดีย บราซิล และสหรัฐอเมริกา สถิติการกั้นแก๊งทางอินเทอร์เน็ต ผู้ปกครองชาวอินเดียมากกว่าร้อยละ 37 รายงานว่าลูก ๆ ของพวกเขาถูกรังแกทางออนไลน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง และเกือบครึ่งหนึ่งของวัยรุ่นในสหรัฐอเมริกาทั้งหมดที่เคยถูกกั้นแก๊งในโลกออนไลน์ ได้ถูกระงับในรูปแบบของการเรียกชื่อ

ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งร้อยละ 32 ของเหยื่อถูกรังแกโดยการเผยแพร่ข่าวลือที่เป็นเท็จเกี่ยวกับพวกเขา

ช่องทางการกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying) บนสื่อออนไลน์ในยุโรป ปี 2018 แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางที่มีการเผยแพร่การกลั่นแกล้งออนไลน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65 รองลงมา ได้แก่ Mobile ร้อยละ 40, Online messaging ร้อยละ 33, Online chatrooms ร้อยละ 29, e-mail ร้อยละ 13 และ Website ร้อยละ 9 ตามลำดับ (Statista Research Department, 2022)

สถานการณ์ของการประทุพพวจา (Hate Speech) และการกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying) ในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีการศึกษาผลกระทบของการประทุพพวจา (Hate Speech) บนสื่อออนไลน์ที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ร้อยละ 59 เชื่อว่าการประทุพพวจาเป็นสาเหตุของอาชญากรรม ร้อยละ 22 รู้สึกไม่ปลอดภัยในการดำเนินชีวิตในชุมชน ร้อยละ 37 เคยถูกคุกคามทางเพศ (Sex Harassment) จากการส่งข้อมูลในสื่อแพลตฟอร์มออนไลน์ และร้อยละ 85 ต้องการให้มีการแก้ไขข้อบังคับทางกฎหมายในการกำกับดูแลและกำหนดบทลงโทษการประทุพพวจา (Hate Speech) บนสื่อออนไลน์ (Council on Foreign Relations, 2019)

เอพีไอรายงานว่าอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังเพิ่มขึ้นเป็น 8,263 เหตุการณ์ ในปี 2020 ซึ่งเป็นระดับสูงสุดในรอบกว่าสองทศวรรษ

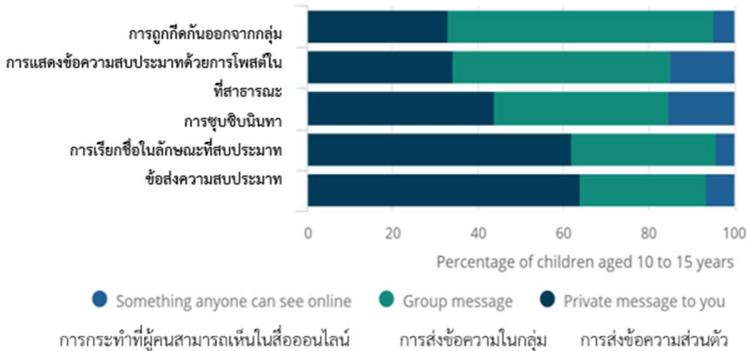
อาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังที่เพิ่มขึ้นโดยรวมในปี 2021 เกิดขึ้นเนื่องจากเหตุการณ์ต่อต้านชาวเอเชีย จำนวน 369 เหตุการณ์ ใน 20 เมืองที่ใหญ่ที่สุดของสหรัฐ ในขณะที่เหตุการณ์ต่อต้านชาวยิวและต่อต้านเกย์มีเหตุการณ์เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 50 ผู้เชี่ยวชาญระบุว่า การต่อต้านชาวเอเชียและเหตุการณ์ความรุนแรงประเภทอื่น ๆ เพิ่มขึ้นตั้งแต่เริ่มมีการระบาดของโควิด-19 ในต้นปี 2020 โดยได้รับแรงหนุนจากวาทศิลป์กล่าวโทษประเทศจีนเรื่องไวรัสสายแรง (VOA, 2022)

สหราชอาณาจักร

เด็กประมาณหนึ่งในห้าอายุระหว่าง 10 ถึง 15 ปีในอังกฤษและเวลส์ (ร้อยละ 19) ถูกคุกคามจากการกั้นแก๊งออนไลน์อย่างน้อยหนึ่งประเภท ในปี 2020 จากการเก็บข้อมูลเด็ก 764,000 คน พบว่า มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 52) ของเด็กถูกคุกคามจากการกั้นแก๊งทางออนไลน์ และหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 26) ไม่ได้รายงานประสบการณ์ของตนให้ใครทราบ เด็กเกือบสามในสี่ (ร้อยละ 72) ที่เคยประสบกับเหตุการณ์การกั้นแก๊งทางออนไลน์มีประสบการณ์ถูกกั้นแก๊งที่โรงเรียนหรือในช่วงเวลาเรียน (Office of National Statistics, 2020)

สัดส่วนของเด็กอายุระหว่าง 10 - 15 ปี ที่มีประสบการณ์ การถูกกั้นแก๊งออนไลน์ในสหราชอาณาจักรในปี 2020 จะถูกกั้นแก๊งออนไลน์ในรูปแบบของการถูกตักตวงมากที่สุด รองลงมาเป็นการถูกล้อเลียนชื่อ การสับประมาท การได้รับข้อความน่ารังเกียจ การถูกให้ออกจากกลุ่ม การปล่อยข่าวลือเสียหาย การคุกคามด้วยวัตถุประสงค์บางอย่าง และการพยายามที่จะขอเงินหรือสิ่งอื่น ๆ เป็นต้น (Office of National Statistics, 2020)

ภาพที่ 1 ลักษณะที่ถูกกลั่นแกล้งออนไลน์ของเด็กอายุระหว่าง 10 - 15 ปีในสหราชอาณาจักรในปี 2020 (Office of National Statistics, 2020)

ประเทศอินเดีย

บุคคลเกือบ 8 ใน 10 คนเคยถูกกลั่นแกล้งออนไลน์โดยการล่วงละเมิดและการแสดงพฤติกรรมถูกเหยียดหยาม และร้อยละ 59 พบเจอกับเหตุการณ์ขู่ลือเท็จและการนินทาเพื่อทำลายภาพลักษณ์ของพวกเขาให้เสื่อมเสีย และประมาณร้อยละ 9.2 ของวัยรุ่น 630 คนที่สำรวจในเขตเมืองหลวงเดลี-เมืองหลวงของประเทศ เคยประสบปัญหาการกลั่นแกล้งออนไลน์และครึ่งหนึ่งไม่ได้รายงานเรื่องนี้ต่อครู ผู้ปกครอง หรือบริษัทโซเชียลมีเดียที่เกี่ยวข้อง (Kid Stop Press, 2022) เด็กประมาณร้อยละ 85 ในอินเดียรายงานว่าถูกกลั่นแกล้งในโลกโซเชียลและมีสถิติสูงที่สุดในโลก การศึกษาได้สำรวจ 14 แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น Snapchat Facebook Instagram พบเด็กอินเดียประสบปัญหาการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตมากกว่าเด็กในประเทศอื่น ๆ ในแพลตฟอร์มออนไลน์ถึง 1.5 เท่า จำนวนเด็กอินเดียที่รายงานว่าถูกกลั่นแกล้งออนไลน์มีสถิติเพิ่มขึ้น

เป็นสองเท่าของค่าเฉลี่ยระหว่างประเทศ เด็กประมาณร้อยละ 45 ในอินเดีย กล่าวว่าพวกเขาถูกกลั่นแกล้งจากคนแปลกหน้าในโลกโซเชียลเทียบกับร้อยละ 17 ทั่วโลก และร้อยละ 48 กล่าวว่าพวกเขาถูกกลั่นแกล้งออนไลน์จากคนที่พวกเขารู้จัก (เด็กถูกกลั่นแกล้งออนไลน์ ร้อยละ 21 ในประเทศอื่น ๆ) รูปแบบการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต 3 อันดับแรกที่รายงานในอินเดีย คือ การแพร่กระจายข่าวลือเท็จ (ร้อยละ 39) ถูกแยกออกจากกลุ่มหรือการสนทนา (ร้อยละ 35) และการล้อเลียนโดยการเรียกชื่อ (ร้อยละ 34) (The Print, 2022)

การสร้างแนวคิดหัวรุนแรง (Radicalization) บนสื่อออนไลน์

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบการโพสต์บน Facebookต่อต้านผู้ลี้ภัย โดยพรรคทางเลือกขวาจัดและการโจมตีผู้ลี้ภัย เช่น การลอบวางเพลิงและการจู่โจม ตามมาด้วยการโพสต์ที่สร้างความเกลียดชัง (New York Time, 2018)

สหรัฐอเมริกา

ผู้กระทำความผิดด้วยการโจมตีแบบ Supremacist มีการแพร่ระบาดในชุมชนคนผิวขาวที่เหยียดผิวทางออนไลน์และยังใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเผยแพร่การกระทำของพวกเขาด้วย ผู้กระทำความผิดในโบสถ์ชาร์ลสตัน ได้สังหารนักบวชผิวสี จำนวน 9 คน ในเดือนมิถุนายน 2558 เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อออนไลน์ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดเชื่อว่าเป้าหมายของอำนาจสูงสุดของคนผิวขาว คือ ต้องมีการกระทำที่รุนแรงต่อคนผิวสี (The Washington Post, 2018)

ประเทศศรีลังกา

การตื่นตัวของประชาชนที่ได้รับแรงกระตุ้นจากข่าวลือที่แพร่กระจายทางสื่อออนไลน์ โดยมุ่งเป้าไปที่ชนกลุ่มน้อยชาวทมิฬมุสลิมทำให้เกิดความรุนแรงในเดือนมีนาคม 2018 ณ เวลานั้นรัฐบาลได้ปิดกั้นการเข้าถึง Facebook และ WhatsApp รวมถึงแอปพลิเคชันส่งข้อความ Viber เป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์โดยระบุว่า Facebook ไม่ได้แก้ไขปัญหอย่างเหมาะสมในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน (New York Time, 2018)

กรณีศึกษาในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแล เพื่อการป้องกัน แก๊ไข และการลดผลกระทบจากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการประทุษวาจา (Hate Speech) และการกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying)

คำพูดแสดงความเกลียดชังไม่ได้มีการกล่าวถึงอย่างชัดเจนในสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (Human Rights Treaties) แต่มีหลักการบางประการที่เกี่ยวข้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพในการแสดงออกในประเทศต่าง ๆ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights-UDHR) พ.ศ. 2491 ซึ่งร่างขึ้นเพื่อต่อต้านความโหดร้ายของสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายในมาตรา 7 ระบุว่า “ทุกคนมีสิทธิได้รับการปกป้องเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติใด ๆ ที่เป็นการละเมิดปฏิญญาฯ และต่อต้านการยั่วยุให้เกิดการเลือกปฏิบัติดังกล่าว” UDHR ยังระบุด้วยว่าทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งรวมถึง “เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง และในการแสวงหา รับ และ ให้ข้อมูลและ

ความคิดผ่านสื่อใด ๆ และโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน” สรุปได้ว่าทุกคนมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากคำพูดแสดงความเกลียดชัง (Iginio, et al., 2015)

UDHR ภายหลังจากได้มีการกำหนดความคุ้มครองที่เข้มงวดมากขึ้นสำหรับเสรีภาพในการแสดงออกและการป้องกันการเลือกปฏิบัติ เอกสารได้ระบุกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (The International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ครอบคลุมการจัดการกับคำพูดแสดงความเกลียดชังในมาตรา 19 และการห้ามสนับสนุนการแสดง ความเกลียดชังที่ก่อให้เกิดการยุยงให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ความเป็นปรปักษ์หรือความรุนแรงในมาตรา 20

บทบัญญัติกฎหมายระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่มีคำจำกัดความของคำพูดแสดงความเกลียดชังและการระบอบเขตการกำกับควบคุมพฤติกรรมดังกล่าว เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษอาชญากรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (1951) (The Convention on The Prevention and Punishment of The Crime of Genocide-1951) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (The International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination-ICERD-1969) และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women-CEDAW-1981) (Iginio, et al., 2015)

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติกฎหมายในระดับภูมิภาคและระดับประเทศที่กำหนดมาเพื่อการสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงออกและข้อจำกัดเกี่ยวกับคำพูดแสดงความเกลียดชัง ซึ่งการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายในระดับภูมิภาคและระดับประเทศจะต้องไม่ขัดแย้งกับบรรทัดฐานกฎหมายระหว่างประเทศที่กำหนดไว้ (Iginio, et al., 2015)

สหรัฐอเมริกา

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของอเมริกา (The American Convention on Human Rights) อธิบายถึงการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกในลักษณะที่คล้ายคลึงกับ ICCPR ในมาตรา 19 (3) อนุสัญญาเพิ่มข้อจำกัดเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเซ็นเซอร์เพื่อให้การคุ้มครองเด็กมากขึ้น ให้มีการเซ็นเซอร์ก่อนเผยแพร่เนื้อหา “การคุ้มครองทางศีลธรรมของเด็กและเยาวชน” นอกจากนี้ องค์การรัฐอเมริกาก็ยังได้รับรองคำประกาศอีกฉบับเกี่ยวกับหลักการของเสรีภาพในการแสดงออก โดยระบุว่า “เงื่อนไขการแสดงออก เช่น ความจริง ความตรงต่อเวลา หรือความเป็นกลาง ต้องสอดคล้องกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งเป็นที่ยอมรับในข้อกำหนดกฎหมายระหว่างประเทศ” ศาลระหว่างอเมริกาได้ให้คำแนะนำว่า “การละเมิดเสรีภาพในการเผยแพร่ข้อมูลไม่สามารถจะถูกควบคุมโดยมาตรการป้องกัน แต่สามารถกำหนดบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดในการละเมิดเท่านั้น” ซึ่งระบบสิทธิมนุษยชนระหว่างอเมริกานั้นแตกต่างจากแนวทางของสหประชาชาติและยุโรปในประเด็นสำคัญ คือ สิทธิมนุษยชนของชาวอเมริกันั้นครอบคลุมเฉพาะคำพูดแสดงความเกลียดชังที่นำไปสู่ความรุนแรงเท่านั้น (Iginio, et al., 2015)

สหภาพแอฟริกา

กฎบัตรแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิของประชาชนใช้แนวทางที่แตกต่างกันในมาตรา 9 (2) ซึ่งอนุญาตให้มีการจำกัดสิทธิที่ระบุว่า “อยู่ภายใต้กฎหมาย” แนวคิดนี้มีนักวิชาการด้านกฎหมายจำนวนมากที่วิพากษ์กันเกี่ยวกับอนุประโยคที่เรียกว่า “Claw-Back” การอภิปรายมุ่งเป้าไปที่ข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศต่าง ๆ สามารถปรับเปลี่ยนกฎหมายของตนเองได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญ คือ การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกไม่ควรถูกจำกัดโดยเหตุผลด้านความมั่นคงของชาติ เว้นแต่จะมีความเสี่ยงอย่างแท้จริงที่จะเกิดอันตรายต่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมาย” (Iginio, et al., 2015)

สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรกำหนดข้อห้ามทางกฎหมายอาญาเกี่ยวกับคำพูดแสดง ความเกลียดชังทั้งทางออนไลน์และสิ่งพิมพ์ ได้แก่ พระราชบัญญัติอาชญากรรม และความผิดปกติ พระราชบัญญัติ ความสงบเรียบร้อยสาธารณะ พระราชบัญญัติการสื่อสารที่มุ่งร้าย พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติการสื่อสาร พ.ศ. 2546 (The Crime and Disorder Act, Public Order Act, Malicious Communications Act 1998 and Communications Act 2003) โดยห้าม คำพูดที่ทำให้เสื่อมเสียเกี่ยวกับเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ศาสนาและรสนิยมทางเพศ เอกสารไวท์เปเปอร์ (White Paper) มีข้อกำหนดเพื่อควบคุมสื่อออนไลน์โดย กำหนดหน้าที่การดูแลบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียและจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อให้แน่ใจว่ามีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง (Council on Foreign Relations, 2019)

ประเทศสมาชิกองค์การความร่วมมืออิสลาม

ในปี พ.ศ. 2533 องค์การการประชุมอิสลาม (The Organization of The Islamic Conference) ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นองค์การความร่วมมืออิสลาม–Organization of Islamic Cooperation-OIC) รับรองปฏิญญาโคโรว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในหลักศาสนาอิสลาม (Cairo Declaration on Human Rights in Islam-CDHRI) ซึ่งได้ระบุหลักการว่าสิทธิมนุษยชนว่าควร “เป็นไปตามหลักขาริอะฮ์ของอิสลาม” โดยรวมถึง “การกระทำหรือคำพูดที่แสดงถึงความใจแคบและความเกลียดชังอย่างชัดแจ้ง” ซึ่งระบุไว้ในหลักการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกในข้อ 22 ของ CDHRI (Iginio, et al., 2015)

กฎบัตรอาหรับว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Arab Charter on Human Rights) ได้รับการรับรองโดยสภาแห่งสันนิบาตรรัฐอาหรับในปี 2547 ได้รวมบทบัญญัติมาตรา 32 ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารออนไลน์ไว้ด้วยทั้งนี้เพื่อ “ปกป้องสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก และสิทธิเพื่อแสวงหา รับ และให้ข้อมูลและความคิดผ่านสื่อใด ๆ โดยไม่คำนึงถึงขอบเขตทางภูมิศาสตร์ โดยที่สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงคุณค่าพื้นฐานของสังคม” จุดยืนนี้แตกต่างจากความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนซึ่งระบุว่า “แนวคิดเรื่องศีลธรรมมาจากขนบธรรมเนียมทางสังคม ปรัชญา และศาสนานั้น การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกเกี่ยวกับศาสนาหรือความเชื่อเพื่อจุดประสงค์ในการปกป้องศีลธรรมจึงต้องอยู่บนหลักการที่ไม่ได้มาจากจารีตเดียว” (Iginio, et al., 2015)

ประเทศสมาชิกอาเซียน

ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียน (The ASEAN Human Rights Declaration) ระบุถึงสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกในข้อ 23 ข้อ 7 โดยยืนยันว่า “สิทธิมนุษยชนต้องพิจารณาในบริบทระดับภูมิภาคและระดับประเทศ โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางการเมือง เศรษฐกิจ ภูมิหลังทางกฎหมาย สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และศาสนา” ในเรื่องนี้ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชน (The High Commissioner on Human Rights) ได้ยืนยันว่า “การปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยไม่คำนึงถึงระบบการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งหมด” (Iginio, et al., 2015)

สภายุโรป (The Council of Europe-CoE)

ในปี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดนโยบายว่าด้วยการต่อต้านการเผยแพร่เนื้อหาที่เหยียดเชื้อชาติ เกลียดชังชาวต่างชาติ และต่อต้านกลุ่มเซมิติกผ่านทางอินเทอร์เน็ต การจัดทำอนุสัญญา CoE ว่าด้วยอาชญากรรมทางไซเบอร์ในปี พ.ศ. 2544 ได้ระบุเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวนให้ประเทศที่ลงนามความร่วมมือมีกลไกในการจัดการกับข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะรวมถึงคำพูดแสดงความเกลียดชังข้ามชาติทางออนไลน์ด้วย ในปี 2546 CoE ได้เปิดตัวโปรโตคอลเพิ่มเติมในอนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมทางไซเบอร์ ซึ่งกล่าวถึงการแสดงออกทางออนไลน์ของการเหยียดเชื้อชาติและความเกลียดกลัวชาวต่างชาติ อนุสัญญาได้มีการลงนามและให้สัตยาบันร่วมกับประเทศนอกยุโรปด้วย เช่น แคนาดาและ

แอฟริกาใต้ ได้มีการกำหนดพันธกรณีแก่รัฐสมาชิกในการลงโทษการเหยียดผิว และการดูหมิ่นเหยียดหยามชาวต่างชาติทางออนไลน์ (Iginio, et al., 2015)

นอกจากนี้ สิ่งที่รัฐบาลของประเทศและองค์การที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ คือ การเตรียมบุคคลให้มีความรู้และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมของบุคคลและกลุ่ม รวมถึงเสรีภาพในการพูดและความรับผิดชอบทางสังคม ซึ่งเป็นความท้าทายในปัจจุบันที่แต่ละประเทศจะต้องปรับเป้าหมายและกลยุทธ์ให้เข้ากับโลกดิจิทัล ซึ่งไม่เพียงแต่การให้ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี ยังต้องปลูกฝังการเคารพสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม ความหลากหลาย ความเท่าเทียมทางเพศและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

ประเทศเบลเยียมมีกรอบทางกฎหมายที่รับรองการคุ้มครองความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย วาจาสร้างความเกลียดชัง และความรุนแรง กฎหมายเบลเยียมส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเหยียดเชื้อชาติและการเลือกปฏิบัติมีอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติของรัฐบาลกลาง (The Belgian Anti-Racism Law) 2) พระราชบัญญัติการต่อต้านการเลือกปฏิบัติ (Anti-Discrimination Act) และ 3) พระราชบัญญัติความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality Act)

การป้องกันการแสดงวาจาสร้างความเกลียดชัง และความรุนแรงในสื่อออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ รัฐบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการรับประกันความปลอดภัยและการเคารพสิทธิมนุษยชนตลอดจนรักษาหลักนิติธรรมและดำเนินนโยบายที่ต่อต้านการเลือกปฏิบัติ โดยความร่วมมือและการประสานงาน

ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติ คณะกรรมการกิจการศาสนา เยาวชน และสตรี และ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงการศึกษา และกระทรวงสวัสดิการสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ควรได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายที่ไม่ใช่ภาครัฐ เช่น ชุมชน ท้องถิ่นและภาคเอกชนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องมีการสร้างพันธมิตรในการป้องกันและต่อต้านความรุนแรงที่อาจเกิดจากประทุษวาจาและการกลั่นแกล้งออนไลน์ ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการร่วมกับการโต้ตอบด้วยการบังคับใช้กฎหมาย

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่าการกำกับดูแลโดยใช้กฎหมายนั้น มีทั้งระดับกฎหมายที่ใช้ระหว่างประเทศและกฎหมายที่ใช้ในระดับประเทศ ซึ่งให้ความสำคัญกับการปกป้องสิทธิมนุษยชน แต่การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก ต้องพิจารณาว่าการกระทำส่งผลในการคุกคามผู้อื่น หมิ่นประมาท และมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติหรือไม่ ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ พยายามที่จะสร้างความสมดุลที่ดีระหว่างหลักการพื้นฐาน 2 ประการ คือ หลักการแห่งความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติสำหรับทุกคนว่าจะได้รับสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียมกัน

แต่อย่างไรก็ดี การประทุษวาจาและการกลั่นแกล้งออนไลน์นั้น ถือเป็น การกระทำที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนไม่ควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ภายใต้หลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างประเทศที่มีการปรับปรุงกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประทุษวาจาและการสร้างความเกลียดชังผ่านสื่อออนไลน์ เช่น สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา ที่พยายามพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ประชาชน

ใช้แพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ในการแสดงออกถึงความเกลียดชังต่อกัน โดยการกำหนดข้อกฎหมายเฉพาะขึ้นมาควบคุมการกระทำในลักษณะดังกล่าว เช่น มาตรการในการนำเนื้อหาที่ละเมิดต่อกฎหมายนั้นออกจากสื่อสังคมออนไลน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อไม่ให้เนื้อหาถูกส่งต่อหรือมีการแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้นเพื่อเป็นการควบคุมและจัดการกับปัญหา รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการดำเนินการหยุดยั้งและปราบปรามพฤติกรรมที่เป็นการคุกคามผู้อื่นในสื่อออนไลน์ที่ข้อความสามารถแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว จะต้องพัฒนากฎหมายให้ครอบคลุมถึงการแสดงออกที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังเพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานให้เกิดความเสมอภาคของบุคคลในสังคมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นแพลตฟอร์มของต่างประเทศที่ประชาชนทั่วโลกสามารถสื่อสารกันได้ ดังนั้นควรกำหนดกฎหมายระหว่างประเทศในการกำกับดูแลการสื่อสารในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ร่วมกัน

1. การกำหนดบทบัญญัติกฎหมายในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อการสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพในการแสดงออกและข้อจำกัดเกี่ยวกับคำพูดแสดงความเกลียดชัง ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายในระดับภูมิภาคและระดับประเทศไม่ควรขัดแย้งกับบรรทัดฐานกฎหมายระหว่างประเทศที่กำหนดไว้ และควรปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ให้มีความรุนแรงของบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิด โดยเมื่อมีการกระทำความผิดบนสื่อสังคมออนไลน์ ให้

หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการตักเตือนและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แต่หากตักเตือนแล้วไม่มีการปรับปรุงแก้ไข ให้ดำเนินการตามกฎหมาย

2. การกำหนดบทบัญญัติกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากเนื้อหาที่แสดงถึงความเกลียดชังและการกลั่นแกล้งออนไลน์

3. การจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อให้แน่ใจว่ามีการปฏิบัติอย่างถูกต้องในเรื่องการใช้คำพูดแสดงความเกลียดชัง การกลั่นแกล้งออนไลน์ และการสร้างแนวคิดหัวรุนแรงในสื่อออนไลน์

4. รัฐบาลของประเทศและองค์การที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมบุคคลให้มีความรู้และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความรับผิดชอบ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมของบุคคลและกลุ่ม รวมถึงเสรีภาพในการพูดและความรับผิดชอบทางสังคม

5. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ต้องเข้ามามีบทบาทในการร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนเชิงยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในการทำงานเชิงบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาและรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วนทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุรากเหง้าของความขัดแย้งที่เป็นปัจจัยผลักดันของปัญหาการประทุษวาจา การกลั่นแกล้งออนไลน์ และการสร้างแนวคิดหัวรุนแรงได้อย่างรอบด้าน สามารถระบุหรือกำหนดลำดับความสำคัญของความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

6. ควรมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการตรวจสอบและกักกับดูแล เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เข้ามาช่วยในการจัดการ โดยสามารถนำมาช่วยในการค้นหาข้อความที่ไม่เหมาะสม และแหล่งที่มาของข้อความนั้น ๆ ได้ ทำให้สามารถนำตัวผู้ประทำความผิดมาลงโทษได้

เอกสารอ้างอิง

- Asia Centre. (2020). *Hate speech in Southeast Asia new forms, old rules*. Retrieved from file:///C:/Users/User/Downloads/Hate-Speech-in-Southeast-Asia-New-Forms-Old-Rules1.docx%20(1).pdf
- Council on Foreign Relations. (2019). *Hate speech on social media: Global comparisons*. Retrieved from <https://www.cfr.org/backgrounder/hate-speech-social-media-global-comparisons>
- eMORE. (2016). *eMORE: MONitoring and REporting online hate speech in Europe*. Retrieved from <https://www.mirovni-institut.si/en/projects/emore-monitoring-and-reporting-online-hate-speech-in-europe/>
- Henares-Montiel, J., Benítez-Hidalgo, V., Ruiz-Pérez, I., Pastor-Moreno, G., & Rodríguez-Barranco, M. (2022). Cyberbullying and associated factors in member countries of the European Union: A systematic review and meta-analysis of studies with

- representative population samples. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19, 1-13.
- Iginio, G., Danit, G., Thiago, A., & Gabriela, M. (2015). *Countering online hate speech*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233231>
- Kid Stop Press. (2022). *Shocking: Indian kids are the most cyberbullied in the world*. Retrieved from <https://kidsstoppress.com/shocking-indian-kids-are-the-most-cyberbullied-in-the-world/>
- New York Tim. (2018). *Facebook fueled anti-refugee attacks in Germany, new research suggests*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2018/08/21/world/europe/facebook-refugee-attacks-germany.html>
- New York Time. (2018). *In Sri Lanka, facebook contends with shutdown after mob violence*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2018/03/08/technology/sri-lanka-facebook-shutdown.html>.
- Office of National Statistics. (2020). *Online bullying in England and Wales: Year ending March 2020*. Retrieved from <file:///C:/Users/USER/Downloads/Online%20bullying%20in%20England%20and%20Wales%20year%20ending%20March%202020.pdf>

- Petrov, C. (2022). *50 alarming cyberbullying statistics to know in 2022*. Retrieved from <https://techjury.net/blog/cyberbullying-statistics/#gref>
- Statista Research Department. (2022). *Most common platforms for cyberbullying in Europe 2018*. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/941005/europe-most-common-platforms-for-cyberbullying/>
- The Print. (2022). *85% Indian kids have experienced cyberbullying, highest in the world, finds new survey*. Retrieved from <https://theprint.in/india/85-indian-kids-have-experienced-cyberbullying-highest-in-the-world-finds-new-survey/1074175/>
- The Washington Post. (2018). *How online hate turns into real-life violence*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/nation/2018/11/30/how-online-hate-speech-is-fueling-real-life-violence/>
- VOA. (2022). *US big city hate crimes spiked by 39% in 2021, report finds*. Retrieved from <https://www.voanews.com/a/us-big-city-hate-crimes-spiked-by-39-in-2021-report-finds-/6571116.html>